

Sygn. akt I PK 365/16

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa R. K. i X. K.
przeciwko Urzędowi Kontroli Skarbowej w K.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 marca 2017 r.,
skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 13 lutego 2014 r., sygn. akt IX Pa (...),

I odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

**II zasądza od każdego z powodów na rzecz pozwanego po 120
zł (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu kosztów postępowania
kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powodowie w toczącym się w wyniku ponownego rozpoznania sprawy postępowaniu przed Sądem Rejonowym w K. sprecyzowali żądanie pozwu w ten sposób, że wnieśli o zasądzenie na ich rzecz odszkodowania z tytułu niezgodnego z prawem rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia w wysokości 36-krotnego wynagrodzenia zmarłego Y. K., to jest za cały okres pozostawania bez zatrudnienia (od jego zwolnienia z pracy do śmierci).

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2011 r. Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego Urzędu Kontroli Skarbowej w K. na rzecz powodów kwotę 19.245,48 złotych

tytułem odszkodowania za rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika, to jest w wysokości trzymiesięcznego wynagrodzenia za pracę oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie. W ocenie Sądu, Y. K. w chwili rozwiązania z nim umowy o pracę był pracownikiem służby cywilnej w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej (Dz.U. Nr 170, poz. 1218). Tym samym, kwestia jego zwolnienia z pracy za naruszenie obowiązków członka korpusu służby cywilnej uregulowana została w ustawie o służbie cywilnej, co wykluczało sięganie w tym zakresie do art. 52 k.p.

Wyrokiem z dnia 13 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w K. oddalił apelację powodów. Wskazał, że powodowie na których spoczywał ciężar dowodowy (art. 6 k.c.) nie wykazali wszystkich przesłanek odpowiedzialności pozwanego, w szczególności zawinionego działania pozwanego (w postaci winy umyślnej). Zauważył że powodowie pomimo, że byli reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika, poza zgłoszeniem żądania zasądzenia odszkodowania w wysokości trzydziestosześciokrotnego wynagrodzenia, nie zgłosili żadnych wniosków dowodowych dla poparcia swojego żądania, przez co nie wykazali przesłanek zasądzenia odszkodowania w wysokości wykraczającej poza limit określony w art. 58 k.p.

Skargę kasacyjną oparto na postawie naruszenia prawa materialnego: art. 415 k.c., art. 355 § 1 k.c., art. 39 ust. 1 i ust. 3 oraz art. 40 pkt 3 ustawy z 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej.

Skarżący wnieśli o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., ponieważ jest ona oczywiście uzasadniona. Wskazali, że Sąd drugiej instancji dokonując wykładni art. 415 k.c. nie uwzględnił regulacji art. 355 § 1 k.c., co uniemożliwiło prawidłową kwalifikację prawną zachowania pozwanej. Skoro bowiem organ kontroli skarbowej powinien i mógł wiedzieć jakie przepisy regulują prawa i obowiązki zatrudnionych u niej pracowników, to opierając się na art. 355 § 1 k.c. zachowanie pozwanej pomijające przepisy ustawy o służbie cywilnej przy podejmowaniu decyzji o trybie zakończenia stosunku pracy było celowe i zamierzone.

Wskazali również, że podstawa i wysokość dochodzonego odszkodowania znajdują oparcie w przepisach ustawowych regulujących status pracowniczy Y. K. .

Pominięcie postępowania dyscyplinarnego w celu ustalenia, czy zdarzenia wskazane przez pozwaną kwalifikowały się jako zasługujące na karę dyscyplinarną wydalenia ze służby cywilnej (por. art. 40 pkt 3 ustawy o służbie cywilnej z 2006 r.), pozbawiło go wynagrodzenia, do którego miał roszczenie przez czas trwania tego postępowania. Nadto w sposób całkowicie przez siebie niezawiniony Y. K. nie miał możliwości zmniejszenia rozmiaru szkody jaka została mu w sposób umyślny wyrządzona przez pozwaną, bowiem do czasu wyeliminowania z obrotu prawnego oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia z jego winy, został on pozbawiony możliwości efektywnego poszukiwania pracy zgodnie z nabytymi kwalifikacjami. Nie mógł bowiem podjąć zatrudnienia w organach administracji publicznej, gdzie wymagana jest nieposzlakowana opinia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie dostarcza powodów uzasadniających jej przyjęcie do rozpoznania.

Zarzut oczywistej zasadności skargi kasacyjnej jest chybiony. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka przedsądu zachodzi wówczas, gdy zasadność podniesionych zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365).

Kryterium oczywistej zasadności skargi kasacyjnej wymaga oceny podstaw skargi oraz ich uzasadnienia. Świadczy to o konieczności częściowo merytorycznej

kontroli skargi już na etapie przedsądu oraz wskazuje na prewencyjny charakter instytucji wstępnego badania skargi kasacyjnej (T. Ereciński, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom III. Postępowanie rozpoznawcze*, wyd. V, red. T. Ereciński). Oczywiście zasadność skargi bada się zatem w granicach wskazanych w niej zarzutów.

Wątpliwości skarżący wyprowadza z interpretacji art. 355 k.c. Komentowany przepis jest podstawą ukształtowania obiektywnego wzorca postępowania. Ustalenie, czy konkretny dłużnik działał starannie, czy jednak dopuścił się niedbalstwa, następuje przez porównanie zachowania tego dłużnika z odpowiednim dla niego wzorcem (G. Karaszewski, *Komentarz do art. 355 k.c.*, [w:] *Kodeks Cywilny, Komentarz*, red. J. Ciszewski, LEX 2014). Na gruncie omawianego artykułu mowa jest o staranności należytej, a więc bez dokonywania jej gradacji (T. Wiśniewski, *Kodeks cywilny. Komentarz. Księga trzecia. Zobowiązania*, red. J. Gudowski, LEX 2013). Miernik należytej staranności ma decydujące znaczenie dla oceny winy nieumyślnej (niedbalstwa), która zachodzi zarówno wtedy, gdy sprawca miał świadomość, że jego zachowanie może okazać się bezprawne, ale lekkomyślnie przypuszczał, że żadna szkoda z tego zachowania nie wyniknie, jak i wówczas, gdy sprawca nie miał takiej świadomości, choć ją mieć powinien (G. Karaszewski, *Komentarz do art. 415 k.c.*, [w:] *Kodeks Cywilny, Komentarz*, red. J. Ciszewski, Lex 2014; G. Bieniek, J. Gudowski, *Kodeks cywilny. Komentarz. Księga trzecia. Zobowiązania*, red. J. Gudowski, LEX 2013). Przepis art. 355 k.c. nie pozwala, wbrew intencjom skarżących, na rozróżnienie winy umyślnej i nieumyślnej dłużnika, ale odróżnia zachowanie zawinione i niezawinione. Odpowiedzialność uzupełniającą pracodawcy na podstawie art. 415 k.c. w związku z art. 300 k.p. uzasadnia zaś (przy spełnieniu pozostałych przesłanek) działanie pracodawcy polegające tylko na umyślnym naruszeniu przepisów o rozwiązaniu umowy o pracę bez wypowiedzenia (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2009 r., I PK 135/08, LEX nr 593425; z dnia 18 sierpnia 2010 r., II PK 28/10, LEX nr 1086613).

Dochodząc odszkodowania w wysokości przewyższającej limit z art. 58 k.p., pracownik musi udowodnić rozmiar szkody poniesionej w związku z niezgodnym z prawem rozwiązaniem z nim umowy o pracę bez wypowiedzenia (postanowienie

Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2009 r., II PZP 8/09, LEX nr 529760). Przyjmując ogólnie akceptowane pojęcie szkody jako różnicy między aktualnym stanem majątku poszkodowanego a stanem hipotetycznym, który by istniał, gdyby zobowiązanie zostało prawidłowo wykonane, szkodą jest zasadniczo utrata zarobku, który pracownik uzyskałby, gdyby umowa nie została rozwiązana. Na pracowniku ciąży obowiązek przeciwdziałania powiększeniu szkody, co oznacza, że powinien po rozwiązaniu stosunku pracy wykazać aktywność w poszukiwaniu nowego zatrudnienia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 sierpnia 2010 r., II PK 28/10, OSNP 2011 nr 23-24, poz. 296).

Zdaniem Sądu Najwyższego, o ile bowiem ocenione jako niewystarczające starania pracownika o uzyskanie nowego zatrudnienia, mogą być postrzegane w kategoriach przyczynienia się pracownika do powstania szkody (art. 362 k.c.), o tyle całkowity brak tych starań wyklucza uznanie, iż pomiędzy szkodą wynikłą z nieuzyskania nowego zatrudnienia a bezprawnym rozwiązaniem umowy o pracę istnieje adekwatny związek przyczynowy. Pozostawanie bez pracy nie jest bowiem w takiej sytuacji normalnym następstwem działania pracodawcy rozwiązującego stosunek pracy z naruszeniem przepisów prawa, lecz wyborem pracownika korzystającego z zasady wolności pracy (art. 65 ust. 1 Konstytucji RP), konsekwencje którego to wyboru nie mogą obciążać pracodawcy (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2010 r., I PK 38/10, OSNP 2011 nr 23-24, poz. 290).

W rozpoznawanej sprawie skarżący nie udowodnili rozmiaru dochodzonej szkody. Wnosili o zasądzenia odszkodowania w wysokości wynagrodzenia zmarłego Y. K. za cały okres pozostawania bez zatrudnienia, to jest od jego zwolnienia do śmierci w trakcie prowadzonego postępowania. Wskazali, że dochodzenie odszkodowania w takiej wysokości jest uzasadnione przysługującym, na podstawie ustawy o służbie cywilnej z 2006 r., wynagrodzeniem za pracę przez cały okres postępowania dyscyplinarnego, które powinno zostać przeprowadzone wobec zmarłego pracownika. Zauważyć należy, że okresy te dotyczą innych okoliczności i nie muszą być tożsame. Bezzasadne jest przyjęcie hipotetycznego okresu postępowania dyscyplinarnego jako odpowiadającego okresowi toczącego się przed sądem postępowania. Podkreślić należy, że brak możliwości podjęcia

pracy w organach administracji publicznej, gdzie wymagana jest nieposzlakowana opinia, nie oznacza braku możliwości podjęcia innej pracy zgodnej z wykształceniem. Ponadto nie może stanowić podstaw skargi kasacyjnej ani uzasadniać jej przyjęcie do rozpoznania niezastosowanie przez pozwaną art. 40 pkt. 3 ustawy z 24 sierpnia 2006 r. o służbie cywilnej. Przepis ten dotyczy bowiem urzędników, nie zaś pracowników służby cywilnej.

Sumą przedstawionych rozważań jest konkluzja o nie wystąpieniu przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Analiza akt i środka zaskarżenia nie upoważnia również do twierdzenia, że w sprawie występuje istotne zagadnie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie czy też doszło do nieważności postępowania.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.